

МЭМАРЫЯЛ

аб бальшавіцкім геносыдзызьме над беларускім народам

ЗЛОЖАНЫ КАМІСІ АМЭРЫКАНСКАГА КАНТРЭСУ КЭРСТЭНА

(Заканчэнне з папярэдняга нумару)

18 сакавіка 1921 году бальшавікі пад- скую Ветэрынарны інстытут, у Горы Гор- пісалі з Польшай мірны дагавор і пры- ках Сельска-гаспадарская акадэмія). ступілі да арганізацыі БССР, гэтым раз- Менскі Інстытут Беларускай Культуры, зам толькі з 6-ёх паветаў Менскай губерні — з колькасцю 1.200.000 насель- заснаваны ў 1922 годзе, рэарганізуецца ў Беларускую Акадэмію Навук. Паўста- ніцтва і з прыблізана адной пяцінаццатай часці беларускай этнографічнай тэры- скіх пастаў і пісменнікаў. Расшук- торы. Зымянніцтва бальшавікамі БССР да такіх тэрытарыяльных разъмераў вяло пасыпка пасыпка ўпадку БНР, і прыцягва- юща да навуковай і культурнай працы ў БССР. Шырака разъвівается ў Беларускіх кніжак, журналаў і газет. Такім чынамі шыбкімі тэмпамі праводзішча- національна-культурная работа ў БССР на 1930 году.

Але бальшавікі памыліліся ў сваіх разылках. Ня гледзячы на тое, што «уряд» БССР намагаўся доманстраваць сваю сацыялістычную рэспубліку, як беларускую дзяржаву, уводзячы ў ейных граніцах беларускую мову і адкryваючы за ёйнаў паварот на баськайшчыну, а асабліва сярод Беларусаў пад Польшчай, да якой на аснове Рыскага дагавору відышла тэрыторыя зь беларускім чалавекамі. Вочы беларускага народу быў звернуты на ўрад БНР, што перехаў у той час у Чэхаславаччыну, якая прадаўжала яго вызнаваць адзіна законным беларускім урадам (да канца 1928 году).

Партызанская рух у Беларусі за ўстаноўлены Беларускай Народнай Рэспублікі такіх разьмерах падаў жаўніцтва на ўрад БНР, што перехаў у Польшчу ўздоўж аўтадарогі «40

Дзеля гэтага ў Крэмлі пастановілі рускай Народнай Рэспублікі П. Крэччускай і ягоны ўрад пераехаць у Менск. Пачынаючы з 1924 году (у два прымёмы) граніцы БССР расчыраюцца на тэрыторыю з 5 і з палавіна мільёнам насељніцтва.

Канцылія, дадзеная Крэмлём БССР для культурно-нацыянальнай дзеяйнасці яшчэ ў 1922 годзе, цяпер на новых расчырваных межах БССР набіраюць узапрауды шырокага размаха. Урад БССР пасыпкамі тэмпамі праводзіць беларусізацію тэарыячнай адніцілісткай, якая згадлівае сацыялістычную ідэю ў польскім калгасе, адміністрацыю і школыніцтва. Беларускім сацыялістам удалося расчыніць даволі шырака свой уплыў сярод Беларусаў у Польшчу і стварыць баявую арганізацію.

Значна большы пасыпех мелі бальшавікі сярод Беларусаў у Польшчы. Ім удалося перацягнуць на свой бок 5 дэпутатаў парламента беларускіх сацыялістак. Місія Жылуновіча не ўкаранавалася пасыпехам — прэзыдэнт рэспублікі і ўрад катэгорычна адкінуў гэту працягівалася. Задуманы плян пагрому Беларусаў бальшавікаў спачатку праводзізь асыяціронажна, узмачняючы тэрор паступова, этапамі.

Першым этапам такога пагрому быў арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У другім этапе, які распачаўся ў 1933 годзе, быў праведзены ўжо болей масавы арытызм. У Беларусі сярод эміграцыйных членікоў дагэтуль Крэмль на мяжі столькіх дэпутатаў паставіў сярод беларускіх сацыялістак. Толькі два адстаўнікі міністры і трох сябрь Рады згадліўся на пераезд у БССР.

Значна большы пасыпех мелі бальшавікі сярод Беларусаў у Польшчы. Ім удалося перацягнуць на свой бок 5 дэпутатаў парламента беларускіх сацыялістак. Місія Жылуновіча не ўкаранавалася пасыпехам — прэзыдэнт рэспублікі і ўрад катэгорычна адкінуў гэту працягівалася. Толькі два адстаўнікі міністры і трох сябрь Рады згадліўся на пераезд у БССР.

Значна большы пасыпех мелі бальшавікі сярод Беларусаў у Польшчы. Ім удалося перацягнуць на свой бок 5 дэпутатаў парламента беларускіх сацыялістак. Місія Жылуновіча не ўкаранавалася пасыпехам — прэзыдэнт рэспублікі і ўрад катэгорычна адкінуў гэту працягівалася. Толькі два адстаўнікі міністры і трох сябрь Рады згадліўся на пераезд у БССР.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У трэцім этапе, ведамым пад называй ягоўшчыны (1936—1938 г. г.), гэтыя арышты дасягнулі найблізіцнейшых перед гэтым разъмераў.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізычна зышчаны або іншымі сродкамі, якія былі сфармаваны на ўрадзе.

У чацверты раз быў праведзены арытызм 1930 году. Гэтыя арышты ахапілі галоўным чынам буйнейшую беларускую культурную і палітычную эліту. Элемент, які паводле разылкі Крэмля павінен быць фізыч

Р. КРУШЫНА

Літаратурны Дадатак

ВАСІЛЬ КАЛІНА

(ПЕРШЫ РАЗДЗЕЛ НЕДАКОНЧАНЫ ПАЭМЫ)

I
На поўдні Случчыны багатай,
Сярод палёў і сьпелых ніў,
Дзе клён шумей над беднай хатай,
Васіль Каліна ціха жыў.
Ягоны дзед сівы я бор,
Пражкыў свой век і тут памёр.
Ды толькі помнік-крыж пахілы
Жыцьцю дзядоў і іхным мукам
Стаяў адзін, як съветка ўнукам,
Ускрай зарослае магілы.

II
І крыж стаяў той адзінокі,
Шаптая пачуцькі ноч і дзень,
(І то стаў ўнукам ён далёкі
Сягоння. Здзіца як-бы ценъ,
Як неба съветлага заарань
Гарэў агонь — хадзіла здань
Па съцежках тых, чагось шукала...
Як толькі пеўні сярод ночы
Крыламі з шумам залапочуць
Пачнуць съпяваньці — здань прапала.

III
Васіль аб гэтым думаў мноства:
Чаму ўначы выходзіць дзед
І з непадкупна трывогай
Глядзіце на гэты белы съвет.
Няўжко хадеў дапамагчы
Стары жывым сярод начы,
Што пакідаў свой ложак съмерці
І поўны нейкай цяжкай злосці
Хадзіў да ўнукай часта ў госьці
Зь нязнаным каменем на сэрцы.

IV
Ніхто таемных дум ня ведаў
І зразумець ніхто ня мог
Нямую здань старога дзеда
І прошласць прыдзеных дарог.
І што хадеў сказаць стары,
Калі зьбіраўся гаварыць?
Адно, як выйдзе ён і гляне
На белы съвет у съвіціце цені —
Унукай бачыць, чорны дзен іх,
І шлях мінушчыны ў тумане.

V
Не разгадаў Васіль магілы
У бліску змрокавых зарыц,
Зваліўся крыж на ён пахілы,
На землю ўпашы тварам ніц.
Больш не наведваў дзед магіл,
Як месцы, зынік на небасхіл.
Узімку толькі ў часе бурь,
Калі шумелі дубы днімі
Вятры халоднымі сънагамі,
Далёка нёсся съвіст пануры.

VI
Яшчо я казку сёньня туо,
Што маці гаварыла нам,
Ад слова ў слова паматую.

A зараз я дзіўлюся сам,
Як забываю надта скора
Пра ўсё, што чуў я толькі ўчора.
Што так глібока ўлаў ў душу
Насіць да самай съмерці мушу,
Пакуль к жыцьцю мне сілы хваціць.

VII
I Васілю ў душу запала:
I песня сумная палёў,
I казак прошласць німала,
I крик увесене журавлёў.
Усё ён роднае любіў
Сярод жытнёвых спелых ніў.
У сэрца крыж запала ѹму,
Да крэчу ціхая дарога
I вечна смутная трывога,
Што дзед панёс к сабе ў труну.

VIII
Гады дзядцінства! Як шкада вас!
Няхай-бы вы прышли назад.
Я стаў-бы зноў дзіў хоща зараз —
Свайму жыцьцю я быў-бы рад.
Забыў-бы я і гора ўздзек,
Што зносиць столькі чалавек,
Якія вечна не давалі
Душы пакрыўдженай спакою,
Што беглі чорная ракою,
Як перад грознай бурай хвалі.

IX
Васіль, я цешуся табою,
Хадеў-бы быць і я такі,
Калі дзіцічаю рукою
Зрываеш кветкі васількі,
Ты кветкі радасць ірвеш
Злётных стужак родных меж.
Я ўсё-б аддаў людзкому маю,
Нас толькі ён ад сну прабудзіць,
Каб паказаць якім людзі
На съвеце страшнімі бываюць.

X
Каб ведаў ты, які сустэрне
Цябе ў жыцьці суровы лёс
З гадзінай чорных сутарэніні
На тэй зямлі, дзе змалку рос.
Дзе шчыра ўсё любіў вакол
Душою вольнай, як сакол —
Убраны кветкамі палі
Рукоім нябачына дзялчыны,
Блакітнасць хварба, далачынъ іх,
Скуль песні жаўранка плылі.

XI
Дзе ты любіў прывічнымі вухам
Лавіць размову ніцых лоз,
Людзкое гора змог падслухаць
У горкіх каплях людзкіх сълёз,
Дзе ты пазнаў і гора, і съмех,
Красу жыцьця і цяжкі грэх,
Чым перапоўнены вякі,
Дзе ты пазнаўміся з законам,

Хоць не казаў аб ім ніхто нам,
Што шлях жыцьця людзей такі.

XII
Адказ на шэраг запытанняў
Васіль я маг ужо знайсці
Ня меў ён больш адчуваньні
Людзім прысунутых, як пяці.
Ня мог мінцуць людзкі закон.
Ня ведаў ён адкуль падуне
Халодны вецер на яго,
Ніхто ня ведае ўсяго,
Вядома ўсё аднай Фартуне.

XIII
У сям'і вясковай небагатай,
Дзе жыў Сыцяпан ускрай сяла,
Дзе гурбу сънегу роўна з хатай
За ноч віхура намяла —
Яго жанчына ў гэты час
Радзіла хлопчыка якраз.
«Німала мы глынулы гора, —
Казаў нярэз Сыцяпан Арыне, —
Хай Бог нам гэтага пакіне,
На старасць будзе нам апорай».

XIV
Арына не прамовіц слова,
Як сълёзы капаюць з вачей.
Яна змахне, яна нанова
Дадолу коцяцца хутчай.
І мора сълёз сваіх яна,
Губляла ў роспачы адна,
Што дзенец клала на труну.
І кожны дзенъ яна паўторыць
Сама сабе аб сваім горы,
Яе турбуючым адну.

XV
Ці ёсьць душа другая ў съвеце,
Зь кім можна маці парашаць?
Хто любіць так малыя дзеці,
Да іх хто можа блізка стаць.
І съветльным днём і учаны
Імкненца дзечям памагчы.
Ці ёсьць яшчэ страшней няшчасць,
Як адхойдзіць дзеці з дому,
Што не звярнуцца ім нікому,
Ці ў дамавіну раптам класці?

XVI
Сыцяпан зрабіў ўсё, як треба:
З аднай радні узяў куму,
З другое кума. Бохан хлеба
Паклаў на воз, яшчэ яму
Арына ў кайстыры падала
Дарунак з цэлага вала,
Гарэлкі пляншку і ўсё тое,
Што палажыла ў воз кабета,
Кум палажыў айцу за гэта,
Што ахрысьціў ён іх малое.

(Заканчэнне на 4-ай балоне)

Пропагандовая тандэта

Калі чытаеш мастакі твор пра вольшавіцкай партыі, якую ён гатоў быў ўнае красаванье ў росквіт жыцьця, а лыжцы вады ўтапіць. Відаць, часы не толькі такім збліжэннем запрадаўніе красаванье ў росквіт, дык мімавольна падаеш пад уздымную ўладу жыцьцёвых току ды ад гэтага яшчэ больш захапляючыя моцай і харастом самога жыцьця, тых падзеі, якія, перададзячи розныя нягоды, твораць з уласнае моці патробы само жыцьцё.

І зусім іншая реч, калі чытаеш книгу, аўтар якой, бяз такту і меры, на кожнай балонцы цвердзіць, што ён піша так сама нібы пра росквіт жыцьця, які ён партыйным сходзе, гэтак і дома». Вославодля гэтага «ранжыру» на партыйную лінію напісаны аж цэлых 360 балоў.

Нават нуднага нарысу, які чамасці называють раманам, ад якога гэтак тхне лякайскай дагаджальнасцяй ды хварбаванінем на ружовыя колер няволініцкага дык росквіт узвышаны. Чалавек піша не татурай.

Людзі пракацівіць па балонках кніжкі, а таму, што яму загадалі пра што ды як пісаць. І таму ягоная книга выклікае супрацьлежнае ўражанье. Людзі, якія мелі быць носіткамі нібы найвышэйшай духовай свабоды, нечакана ператвараюцца ў няволінікаў, бо яны жывуць і прадаюць, думаюць і перажываюць, падводля загада, зъяўлююцца шточасінамі падгандынімі выканальнікамі чужога жаданьня. Гэткі «росквіт» кладзеца на душу, якія найвылікшай няволія. Гэткака ўзрашаныя застаецца па прачытанні кнігі падсавецкага беларускага празаіка Макара Пасыльядовіча «Свяцяло над Ліпкам», не зважаючы на ўпартасць імкненія аўтара паказаць нібы веліч працоўнага ўзбуды, як там кажуць, у ваднаўлены аўтара калгасаў па другой сусветнай вайне.

Жыцьцёвая прафыя тандэтная палітычна пропаганды ніколі не скроўцоў. Найлепшым доказам гэтага і зъяўляючыся згаданая книга, якая съвітчыць пра аздынанасць і ўпадак падсавецкай беларускай літаратуры, загнанай бальшавікамі ў скрыні рабленаі.

Пра книгу Пасыльядовіча можна было-б сказаць коратка: старая песня на стары лад. Фальш і аబумові тое, што ў кнізе ніяма ні живасці ці хоць-бы адзнакіў нейкай арыгінальнасці ў спосабе апавяданьня, ні індывідуальныя яркасці падзеі, якія прыведзены на балонкі кнігі з газэтай перадаўдукі, а яи ўзяты з жыцьця. Ад першай і да апошніх балонкі ўсё гэтак шэра, аднастайнай нудна, бяз крупнікі жывога пачуцьця, навет без аддаленай згадкі на нейкое падабенства самастойнага думаньня.

Тэтак быў пачалі пісаць яшчэ ў крэты, галодныя трываліці гады, у пару распаношаныя калектывізацыі. Тады бальшавікі для апраўданняў прыкрыцца свайго злачыну патрабавалі ад пісьменніка пісаць пра ўзыяджаныя імі тэмпы працы, пра энтузізм, пра заможнае жыцьцё калгасынікаў, якія на мелі хлеба, пра адданасць народу да бальшавіцкай партыі.

І як не стараўся аўтар надзяляць сваі галодныхі камуністічных наўпілі, мірсамі ды ператварыць іх на носібітай найвышэйшай дабрадзеянасці, якія не ўдалося ўтаяць галоўнага — таго, што яны наўпілі дыктатары. Гэткім зъяўляючыся ўсе мясцовыя партыйныя бажкі, якія пільна сочыць за сваімі мусовімі «вернікамі». Відаць, жадаючы падчыркнуць цвёрдасць характеру

(Заканчэнне на 4-ай балоне)

Златадзеннага чаўна...
Але ша! там штось мільгнула,
Голька шурхнула лістком!
Пад парканам каля шула
Штось стайлася цішком!
— Хто там? ціха ён пытае.
— Гэта я, Сымонка, я!
Цьма парушана пустая.

— Не палохайся — свая! —
І як козачка лясная,
Бы той лёгкі матылек,
Ганна вішні расхінае.
Ён назад ступіў на крок.

Ганна

Скрыпку ўчула, яя стрывала
І, схілавшыся ў кусты,
З поўгадзіны тут стаяла,
Вельмі-ж добра граеш ты:
Век-бы слухала, здаецца!

Так гаворачы, яна
Села разам зь ім, съміеца,
Ціхай радасці паўна.
Хлопчык зъдзўлен, ён бязмовен,
Ён таксама шчасцьця повен.

Ганна

Чаму-ж ты маўчиши, Сымонка?
Ці пашкодзіла, яя рад?

Сымон

Мне здаецца — ўзышло сонка,
Асьвятліла гыты сад,
Бо ты добрая, з душою,
Ты ўся съвецішся дабром,
І здаецца, што з табою
Я дайно-дайно знаюм,
Бо душа душы шукае,
Бо ёй цяжка на зямлі.

Ганна

Не хвалі; я не такая,

I адзін зь іх, вобраз Гані
Ад усіх яснай-ярчай
Зъзяў, бы зорачка ў тумане,
Мілым усьмехам вачей.
Ён і вабіў і съміяўся,
Ён гарнуй к сабе, ён зваў,
Краскай майскай вагаўся,
Нейкі голас падаваў.
І ў Сымонкі гожа ў сэрцы
Песьня пелася сама:
Адчыніць ёй трэба дзіверцы —
Ёй спакою там няма,
Хоча вырваница з палону,
Каб парушыць гэты сон.
Волі песьнямі і разгону!
Зъдзек над песьнямі — прыгон!

І яи можа хлопчык зладзіць
Сам з сабою, каб на грацу.
Ён піхутка з торпу злазіць —
Волю сэрцу хоча даць.
Ноч зямяльку агарнула,
Лісцікі дрэмле, сыпіць трава;
Краска лісъчечка згарнула,
Дзеся кігікае сава.
А над цёмнай паласою,
Дзе стыкаецца зъ зямлём
Край далёкіх небясоў,
Бы на слову чараўніцы,
Вочы ўськідваюць зарніцы
Над зямлём паўзіверх лясоў.
Погляд тых вачей іскраных
Мрок калыша, мрок дръгыша,
Ды завесак тых цяманых
Ён на думас злажыць,
Каб на стаціць панаваньня,
Каб закрыць дарогу дню,

A Сымонка слаў вітаньне
І вачамі на спатканьне
Ён імкнуўся да агню.
І па струнцы па шаўковай
Тромкунў пальчыкам Сымон, —
Адазваўся песьняй новай,
І панёсся стройнай мовай
Чуткіх струн удалы звон,
І казалі струны тыя,
Струны чуткія жывыя:
Як прыгожа-павабны вы, зоры!
Нібы высыпаў інай агнёві,
Нібы падерак шнур прамяністы
Асьвятляе глыбіны-прасторы.
Ці на вам чэсьць-хвалу даюць горы
І бласконіцы моры
Далія сонна-імглістых?
Ці на вам готых хмар зарніцы
Песені блескаў зъвіваюць ві

Васіль Каліна

(Заканчэнне з 3-й балонам)

XVII

Якраз у дзень сьвятой нядзелі,
Як толькі ў цэркве правялі
Святыя малебен, госьці елі,
Сыпявалі песьні і пілі.
Да кашы ўжо прыйшла чарга,
Што дзеесці баба берагла.
Дасталі госьці свае грошы,
Зараней кожны добра веда —
Лажыць на кашу больш суседа,
Пабіці гаршчок паказ хароши.

XVIII

Кум седзячы у куце съмела,
Глядзеў з ухмылкай на куму.
Чакаць занадта надала
Пакуль прыйшла чарга к яму.
Кум, дачакаўшыся чаргі,
Чырвонец палажыў, другі...
«Хто болей дасьцы!» — Усе гучэлі,
А кум міргнуў, крануўшы схаху,
І кашу бразнуй так з размаху,
Аж лішкі з трэскам паліцелі.

XIX

Куму хваліла хата ѹ кума,
А кум цяпер быў надта рад.
Ён навет стага ѹ я думай,
Што вып'юць два разы падрад
У гонар кашы і яго.
Зъвінелі болей усяго
На ўсіх сталож кілішкі звонка
За лепшы лёс жыцьця малога,
Жадалі, каб праз год другога
Радзіла сына мужу жонка.

XX

Ці быў хто родны, ці далёкі
Усе госьці выйшли з-за стала.
Кума пусыцілася у скокі
Аж громам хата загула.
Кружылі многа маладзіц
На хадзе веерам спадніц.
Пайшоў і кум усьлед за імі:
То ён прытгопе, то прысыядзе
То ѹдзе ўпярод у стройным радзе,
А то ѹ куму рукоі аблічме.

XXI

За імі ѿсе пайшли у скокі.
Ня мог цяпер нікто стаяць.
Рукамі ўзяўшыся у бокі
На хадзе ѿсе пайшлі скакаць.
І за съыноў, і за дачок
Скакалі ѹ пелі «Крыжачок».
А граныне п'янае музыкі
Навокал весела ляцілі,
Нібы гулялі на вяселі
У дні народзінаў вялікіх.

XXII

Хто ѹ съвеце змог яшчэ багацьці
Душы і песьняў захаваць?
Скажэце, сіл у каго хваціць
У горы весела съпявачь?
Я многа раз дзіўіцца сам
Пашане блізкім і гасцямі.
І дзе ѹ чый людзкой душы
Праз шмат мінушых пакаленінья
Ты столькі змог знайсці сумленінья
У чалавечнасці паграшыць.

XXIII

Ад веку ѹ век жыцьцё ѹ народзе

Не, мяне ты не хвалі!...
Паіграй!

Сымон

А як прагоняць?...
Лепей так пасядзімо;
Няхайnoch адна гамоніц,
Няхай граецца само.

Ганна

Хіба-ж ночка голас мае?
Ночка праста — noch і ценя,
Калі ѿсі адпачывае,
Ноч тады, як згасыне дзень.

Сымон

І ні разачку ніколі
Ты ня чула, як жыві,
Галасоў начных у полі,
Ці як шэптацца трава?
Як у лесе дрэва з дрэвам
Ціха, важна загудзе,
І як жыта шумам-съпевам
Мову-песьню павядзе?
Ось прыслушайся, Гануся,
Ды навокала ты глянь...

Ганна

А мне страшна, я баюся...
Можа гэта толькі здань,
Або нечысная тхлань?

Сымон

Ты ня бойся: не пасьмее
Злыдзень нават падстуپіца,
Бо дабром і згодай вее,
Ён тэй згоднасці байца.
Сыпіць ѿсё, а дух сусвету
З духам луচыцца зямлі

На развітанье ўсіх гасцей,
Каб ты єздзілі часыей,
Чые ўжо коні ля парога
Стаялі, збрую зъвінелі,
Махалі грывамі, хрыпелі,
Як перад нейкай трывогай.

XXX

Сыціпан з закускай на падносе
Гарэлкі шмат яшчэ бярэ,
Да воза чаркі сам падносіць,
Гасцей частуе на двар.
Праходзіць час. Цяпер парага...
Усе раз'язджаютца з двара.
Зъвінцы аброзі. На зялезе
Рыпіць намерзлае палозьзе,
А коні скачуць па дарозе,
Съяды губляючы на сънезе.

XXXI

Дзіўіцся я ѹ зімовы вечар,
Як сані мчацца ўперагон,
Як шастьні шумнай чалавечай
Чуваць далёка збудзі звон.
Як сорца радасцю гарыць,
Калі на небе бліск зары
Яшчэ Вэнэра на тушила.
Прыемна ѿсі тады агладу,
Як белы сънег слупамі ззаду
Гарыць пры съвеце срэбным пылам.

XXXII

Прыемны белы сънег зімою
І мноны студзенскі мароз,
Калі ўздуў ж вуліц чарацо
Рады прыбрания бяроз
Стаіць у срэбанай красе,
Як венер ласкава трасе
Да долу з іх халодны іней,
І як ссыпаючыя рупліва
Дзе птушка сядзе на галіне.

XXXIII

Якночку ѹ часе сънежнай буры
Пляе на даху ветрам сънег,
Нібы спраўляючы хайтүры,
Нібы спыняючы свой бег.
Як толькі дзіка раз, другі
Завывоць холадам сънагі —
Тады рукамі съсісну скроні
І дуўга, дуўга песьню чую
Пра родны край, пра землю тую
Якая з ветрам штось гамоніц.

XXXIV

Жыцьцё ізноў пайшло у хаце
Шляхамі ѿсіх мінущых год:
Сыціпан казыне падаткі плаціць
За ураджай і недарод.
І так ярмо сваё нясе,
Так-сяк зъбрыць пакрысе.
Зъ вясны чакае ураджак,
Працуе з ранін да паўночы,
Няхай яму і цяжка крочыць,
Затое хлеб на стале маюць.

XXXV

І вось ѿсі яго багацьці:
Гумно, хлявы, ля хаты клець,
Старат печ у старой хаце,
Дзіве лавы, дзе людзям сядзець.
У куце вісяць аброзы,
Іх гаспадзіні два разы
За год рупліва прыбирае:
Адзін раз — гэта пад Каляды,
Калі прыходу съятам рады,
Чарга к Вялікадню другая.

(Працяг у наступнымnumarы)

Прапагандовая тандэта

(Заканчэнне з 3-й балонам)

свайго ў любёнага гера — старшыні кал-
агасу, а толькі гэткі характар мусіць мець
камуністы паводле афіцынага кодаксу, змрок жыцьця ѹ тое цяжкое ўражанье,
маралі, аўтар піша, што калі Дзіміду якое пакідае вернападданыцкую книгу
Сычу нешты не падабалася, тады ягоны «Свято над Ліпскам». Страшэнна дора-
«твар рабіўся ѹе больш непарушным, га гэтае съяцьло ад «Лімпачкі Ільлічак»
ўзвышыўся з чыгуна». Чудоўна скана-
вана! Вось гэтыя людзі з чыгунымі не-
парушнымі тварамі й прахаджаюцца па
балонках книжкі, загадваюць, патрабу-
юць, што «самае галоўнае — гэта не
мову. Які відзець, бальшавіцкі акупанты
абмежавалі беларускую мову, як і мовы
іншых панівленых Маскоўю народу»,
толькі хатнім ужыткам ды забаранілі
выхыліца з сяю залезную заслону на-
вет свой друк у нерасейскай мове. У гэ-
тым ці ні найлепши выхыліца гэтак
званая бальшавіцкая нацыянальная па-
літыка ды рэсхавленая імі роўнасьці на-
роду ѹ чырвонай маскоўскай імпэрыі,
тая роўнасьць, якім адкрыта прыведзе-
ная да адзінага выказыніка: «здесь рус-
скі дух, дзе съяцьло пакідае тандэта.

Дарэмна аўтар намагаецца намалываць
уцешнісць калгаснага жыцьця, у якім
усё зьевядзе ѹ замыкаеца на беспра-
тхланных тэмпах. Цяжкай жыцьцёвай
прауда разрыве хвалыш на шматкі ды
гэтымі ўсялікімі патройнымі выканан-
нямі нормай прамаўляе западнае на-
вольніцтва, у якое кінуты людзі. У гэты
толькі й гаворкі, што трэба «працаўаць
з павышанай нагрузкай», што «усё мусі-
ць з падзяржаванай заслонай на-
радаў у чырвонай маскоўскай імпэрыі,
тая роўнасьць, якім адкрыта прыведзе-
ная да адзінага выказыніка: «здесь рус-
скі дух, дзе съяцьло пакідае тандэта».

Аглядальнік

УВАГА!

УВАГА!

Літаратурная навіна!
Выйшаў з друку і ўжо прадаеццапершы нумар літаратурна-мастакага
часапісу

«КОНАДНІ»

выдаванага ѹ Нью Єрку Беларускім
Інстытутам Навукі і Мастацтва.

ЗМЕСТ НУМАРУ:

1. Натальля Арсеньнева: «Вясна на бруку», «На пажарыцьці», «Вязыніца», «Радасць», «Ліпкі», «Лозы», «Магнолія», «Цвіці, вясна», «Вера» (пісьмі вершы); 2. Міхась Кавыль: «Над Гудзонам», «Дымок» і іншыя вершы; 3. Юрка Віцьбіч: «Так станецца» (нарыс); 4. Рыгор Крупінка: «Эрогата іскрыпка» (пазам); 5. Марцін Люціч: «Кайнава племя» (апавяданьне); 6. К. Юхнавіч: «Паэма пачаткаў» (апавяданьне); 7. Я. Юхнавіч: «Жаданні» (вершы); 8. Гергарт Гаўпліман: «Затонуты звон» (акт другі нямецкай казачнай драмы ѹ перакладзе Н. Арсеньневай); 9. Язэп Менскі: «Уладзімер Жылка» (артыкул); 10. Р. Склот: «Ад „яснай яві” — у „ночнае царства”» (артыкул).

Прачка захапляюцца ды славіць гэтую
ланцужную свободу, пры якой людзі пад
каманду — «быцы на постані» мусіць
на чужую ім дзяржаву працаўца з под-
бегам ад цямна ѹ да цямна, працаўца
загразыў з адхулу мусіць валачы
загразыў з бальшавіцкай дыктатуры
дышчы дзяякаўца, як і раней, тым, хто
іх упраў у ярмо няволі.

А калі чытаеш пра тое, як калгасні-
ца, паказаўчы на сходзе свае ўкароч-
лы да працы руки, патрабуе, каб ёй
зьнізіці аплату на працаўцы ды каб
яшчэ больш узвалілі на яе працы, бо,
бачыце, яна гэткай съведамая — хоча
хутчай далиць у камунізм, — дык гэта
ўспрымаеца як найвялікшыя хуслы
і зъдзек з запрыгненай чалавека, яко-
га, як абяспраўленага няволніка, пад-
сцібваюць бальшавіцкія паганяцьці ѹ
камуністичную казарму, падлижна ма-
лівайтам ім на ўзор палацаў.
Прачка застала ѹ часапісе зъмешчаны на-
ступны рэпрадукцыі працаў нашых
мастакоў:

1. Міхась Наўмовіч: «Багародзіца»;
2. Пётра Мірановіч: «Сяўба», «Над Дзвінью» і «Каплічка»;
3. Мікола Касак: «Партрэт сп-ні К.»;
4. Міхась Сліўскі: «Пrally».

Часапіс выдадзены на добрай паперы

размерам вялікое вясмёркі і абытмае

104 балоны друку. Цана аднаго нумару

1,50 амэр. далира. Адрес Рэдакцыі, ад-

куль можна ѹ выпісаць часапіс, наступ-

нятнай часі.

Пасльядові не пашкадаваў ні ѿрда-

наў ні медалі ѹ для сваіх калгаснікаў.

Mr. R. Kazak, 191 Henry St., New York
U.S.A.

Бачу ўласнымі вачамі.
Быў я меншы, жыў я з дзедам,
Ды ян з гэтым, а з другім,
І ён многа чаго ведаў,
Шмат гуторылі мы зь ім.
Ён і скрыпку даў мне гэту,
Навучыў вадзіць смыком.
Ён памер у канцы лета,
Я-ж вандрую жабраком...

Ганна

Ты жабрак! Чаму-ж так стала?
І ці-ж гэта справядліва?
Ты павінен жыць шчасльві,
А табе разгону мала?...
Мне так шкода цябе, шкода:
Ёсьць бацькі, ты-ж сіратा!...
Твая долечка лята,
І пагана, ох, прыгода!

Сымон

Можа, так, а можа й не:

Служыць шчасльвіцай і мне.

Вось, паслушай, зрабі ласку:

